

FILMFAKTA

Ämne	Hem- och konsumentkunskap, Samhällskunskap, Ekonomi-programmet
Ålder	Från 13 år (H, Gy)
Speltid	18 minuter
Språk	Svenskt tal med svensk text
Produktion	Solfilm Media
Filmnr	Sol7508

På handledningens sista sida finns en länk till ett **quiz**, där du kan testa elevernas kunskaper efter filmen.

OM FILMEN

Vad är egentligen ränta och amortering? Hur fungerar lån och krediter? Vad innebär de olika sparsätten aktier, fonder och obligationer? Det ska vi få reda på i filmen om privatekonomi.

Vi går bland annat igenom begrepp som disponibel inkomst, borgen och budget. Vi ska också titta på hållbar konsumtion – att bli medveten om hur och vad du konsumerar gynnar både din plånbok och din omvärld.

Det här är en film för högstadie- och gymnasieelever när de läser t.ex. ämnena samhällskunskap, hem- och konsumentkunskap, samt ekonomi.

KAPITEL I FILMEN

- Inledning (00:00–00:55)
- Inkomster och utgifter (00:55–03:29)
- Lån och ränta (03:29–10:32)
- Sparande (10:32–13:35)
- Budget och kassabok (13:35–15:25)
- Hållbar konsumtion (15:25–SLUT)

LÄROPLANSMÅL

Hem- och konsumentkunskap (åk 7–9)

Konsumtion och ekonomi

- Ungas privatekonomi, till exempel att handla över internet, att låna pengar, att handla på kredit eller avbetalning och att teckna abonnemang.

Samhällskunskap 1a1 samt 1b (gymnasiet)

- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumentträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomi påverkas av samhällsekonomiska förändringar.

Ekonomiprogrammet (gymnasiet)

- Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i samhällsekonomi, företagsekonomi, entreprenörskap och juridik. Samhällsekonomi handlar om hur samhällets resurser används på bästa sätt för att tillgodose människors behov.

EKONOMINS GRUNDER: PRIVATEKONOMI

INNAN FILMEN

Vad vet eleverna redan?

Be eleverna skriva ned eller fundera enskilt kring vad de vet om privatekonomi. Låt dem sedan diskutera och jämföra sina svar i grupper om 2–3. Be grupperna att berätta sina svar inför klassen, medan du sammanfattar på tavlan.

Ordlista till filmen

Diskutera och förklara begreppen i ordlistan med eleverna före filmen:

Ekonomi

Amortering

Ansvar

Effektiv ränta

Skatt

Aktier

Penningekonomi

Fonder

Sparform

Obligationer

Ränta

Budget

Kassabok

Diskutera gemensamt era förklaringar samt skriv upp det ni kommer fram till på klassrummets whiteboard/digitala verktyg, för att gå igenom igen efter filmen.

UNDER/EFTER FILMEN

Diskussionsfrågor till filmen

Läs först själv igenom frågorna och planera för hur du ska hantera elevernas svar och diskussioner.

Låt gärna eleverna svara på frågorna under filmens gång, enskilt eller i grupper om 2–4. Frågorna är indelade efter filmens kapitel för att du ska kunna pausa om någon behöver mer tid. Låt eleverna skriva klart sina svar efter filmen, innan du går igenom dem gemensamt och sammanfattar på tavlan.

Inledning (00:00–00:55)

- Vad är privatekonomi och varför är den viktig att ha koll på? Diskutera med en klasskompis.

Inkomster och utgifter (00:55–03:29)

- Vad är en inkomst?
- Vad är en utgift?
- Beskriv kortfattat skillnaden mellan en fast och en rörlig utgift.
- Alla som arbetar behöver betala skatt. Vad kallas den skatten?
- Varför måste alla som arbetar betala skatt? Diskutera med en klasskompis.
- Vad är disponibel inkomst?

Lån och ränta (03:29–10:32)

- Vad krävs för att man ska få ta ett banklån? Diskutera med en klasskompis.
- Vad händer om man inte har råd att betala tillbaka sitt banklån?
- Vad är en borgen?
- Vad är ränta?
- Vad är amortering?
- Vad är effektiv ränta?
- Vad innebär ett snabblån?
- Varför är det viktigt att se över sin ekonomiska situation innan man tar ett lån?
- Vad innebär det att köpa något på kredit?
- Vad kan hända om man inte kan betala tillbaka sin kreditkund? Vilka konsekvenser kan det få?

EKONOMINS GRUNDER: PRIVATEKONOMI

Sparande (10:32–13:35)

- Varför är det viktigt att planera för sin framtid?
- Vad innebär buffertsparande?
- Vad är inlåningsränta?
- Vad innebär målsparande?
- Beskriv kortfattat vad aktier, fonder och obligationer är. Diskutera med en klasskompis.
- I filmen säger man att alla sparformer har sina för- och nackdelar, vad menar man med det?
- Vad innebär ränta på ränta-effekten?

Budget och kassabok (13:35–15:25)

- Vad är en budget?
- Vad är ett överskott?
- Vad är en kassabok?
- Beskriv kortfattat skillnaden mellan en budget och en kassabok. Diskutera med en klasskompis.

Hållbar konsumtion (15:25–SLUT)

- Vilken funktion har konsumentköplagen och ångerrätt?
- Varför är det viktigt att ta eget ansvar över hur du handlar eller ingår avtal? Diskutera tillsammans.
- Hur påverkas miljön av hur vi konsumerar varor och tjänster?
- Vad innebär hållbar konsumtion?
- Vad är fördelarna med hållbar konsumtion? Diskutera med en klasskompis.

EFTER FILMEN

Vad visste eleverna innan?

Visa sammanfattningen från "Vad vet eleverna redan?". Låt eleverna jämföra vad de visste innan med vad de vet nu. Undersök om det är något de fortfarande är osäkra på och behöver undersöka vidare.

Ordlistan

Gå på nytt igenom ordlistan. Be eleverna ge exempel från filmen som kan fördjupa förståelsen av begreppen. Fråga om de behöver lägga till ord eller begrepp i listan, eller ändra på några förklaringar.

Fördjupning

Välj ett kapitel eller ett ämne ur filmen att fördjupa dig kring. Förslag på ämnen kan till exempel vara:

- Skatt
- Snabblån
- Kreditköp
- Sparformer – t.ex. aktier, fonder, värdepapper eller investeringssparkonto
- Hållbar konsumtion

Arbetet kan göras individuellt eller i grupp. Uppmuntra gärna eleverna till att formulera en frågeställning som arbetet ska besvara. Låt eleverna själva välja hur de vill redovisa sitt arbete för resten av klassen.

EKONOMINS GRUNDER: PRIVATEKONOMI

Hur växer din skuld?

I dag handlar många allt mer på nätet och på avbetalning. Därför är det viktigt att förstå hur snabbt en skuld kan växa om man inte betalar den i tid.

Diskutera först tillsammans i klassen. Vad innebär en skuld? Vad tror eleverna händer om man inte betalar sin skuld?

Gå sedan igenom följande scenario, steg för steg, tillsammans i klassen. Vad tror eleverna kommer att hända? Använd gärna visuella hjälpmedel för att åskådliggöra hur skulden växer.

1. Fatima köper en tröja på nätet för 300 kronor. När fakturan kommer så struntar hon i att betala den. Vad händer då?
2. När förfallodatumet på fakturan har passerat skickar företaget en betalningspåminnelse till Fatima på 45 kronor. Fatima betalar fortfarande inte. Vilka anledningar kan det finnas till att Fatima inte betalar?
3. Företaget skickar vidare ärendet till inkasso. Nu läggs ytterligare 150 kronor på skulden. Ändå betalar Fatima inte. Vad händer nu?
4. Företaget gör nu en begäran om betalningsföreläggande och skulden växer med 315 kronor. Det betyder att ärendet skickas till Kronofogden. Fatima har 10 dagar på sig att betala skulden som nu är uppe i 810 kronor.
5. Under tiden som skulden är obetald tillkommer det dröjsmålsränta på 12 %, alltså kommer skulden att öka med 12 % varje dag som den är obetald. Vad händer om Fatima inte betalar nu?
6. Betalar Fatima inte nu kan Kronofogden göra en utmätning genom till exempel avdrag på lönen och hon kommer att få en betalningsanmärkning. Det kan göra det svårt för Fatima att bland annat ta ett banklån, skaffa ett mobilabonnemang eller köpa fler tröjor på nätet.

Diskutera och reflektera över resultatet tillsammans i klassen. Vad tycker eleverna om att skulden kan växa så fort? Är det bra eller dåligt att den gör det? Vad hade Fatima kunnat göra annorlunda för att undvika den här utgången?

EKONOMINS GRUNDER: PRIVATEKONOMI

Budget och kassabok

Låt eleverna göra en budget för en vecka. I **budgeten** spaltar de upp sina *planerade* inkomster och utgifter.

När veckan är slut gör de en **kassabok** för att se hur utfallet av veckan blev och om de höll sin budget.

Eleverna kan använda mallarna nedan eller göra egna.

Efter att eleverna har fullföljt sin budget och kassabok kan ni föra en gemensam diskussion i klassen. Vad har eleverna lärt sig efter veckan? Är det någon som brukar göra en budget? Hur tänker de kring sin egen ekonomi – i dag och inför framtiden?

BUDGET (dina planerade inkomster och utgifter)

Inkomster	Kr	Utgifter	Kr
Summa		Summa	

KASSABOK (dina faktiska inkomster och utgifter)

Inkomster	Kr	Utgifter	Kr
Summa		Summa	

QUIZ

A.

ORDET EKONOMI KOMMER FRÅN GREKISKAN, MEN VAD BETYDER ORDET?

1. Pengar
2. Hushållning
3. Rikedom
4. Att ta hand om

B.

HUR GAMMAL MÅSTE MAN VARA FÖR ATT FÅ TA ETT BANKLÅN?

1. 15 år
2. 18 år
3. 20 år
4. 21 år

C.

VAD INNEBÄR BUFFERTSPARANDE?

1. Att du sparar dina pengar för oförutsedda utgifter
2. Att du sparar dina pengar i en koffert
3. Ett sparkonto som du kan spendera på onödiga köp
4. Ett sparkonto för pensionen

D.

VAD KALLAS DET NÄR NÅGON ANNAN GÅR I GOD FÖR DITT LÅN?

1. Knegare
2. Hjälpare
3. Målsman
4. Borgenär

EKONOMINS GRUNDER: PRIVATEKONOMI

QUIZ - FACIT!

A.

ORDET EKONOMI KOMMER FRÅN GREKISKAN, MEN VAD BETYDER ORDET?

1. Pengar
2. Hushållning - **RÄTT SVAR**
3. Rikedom
4. Att ta hand om

B.

HUR GAMMAL MÅSTE MAN VARA FÖR ATT FÅ TA ETT BANKLÅN?

1. 15 år
2. 18 år - **RÄTT SVAR**
3. 20 år
4. 21 år

C.

VAD INNEBÄR BUFFERTSPARANDE?

1. Att du sparar dina pengar för oförutsedda utgifter - **RÄTT SVAR**
2. Att du sparar dina pengar i en koffert
3. Ett sparkonto som du kan spendera på onödiga köp
4. Ett sparkonto för pensionen

D.

VAD KALLAS DET NÄR NÅGON ANNAN GÅR I GOD FÖR DITT LÅN?

1. Knegare
2. Hjälpare
3. Målsman
4. Borgenär - **RÄTT SVAR**

KUNSKAPSQUIZ ONLINE

Vi har i maj år 2020 skapat en delad Kahoot! som du gärna får använda så länge länken fungerar:
<https://create.kahoot.it/share/ekonomins-grunder-privatekonomi-sol7508/6c144a80-6cbb-4bec-bcfe-8e0ba4a12ee2>

För att använda quiz:et, klicka på knappen "Play as guest" om du inte har någon inloggning.

